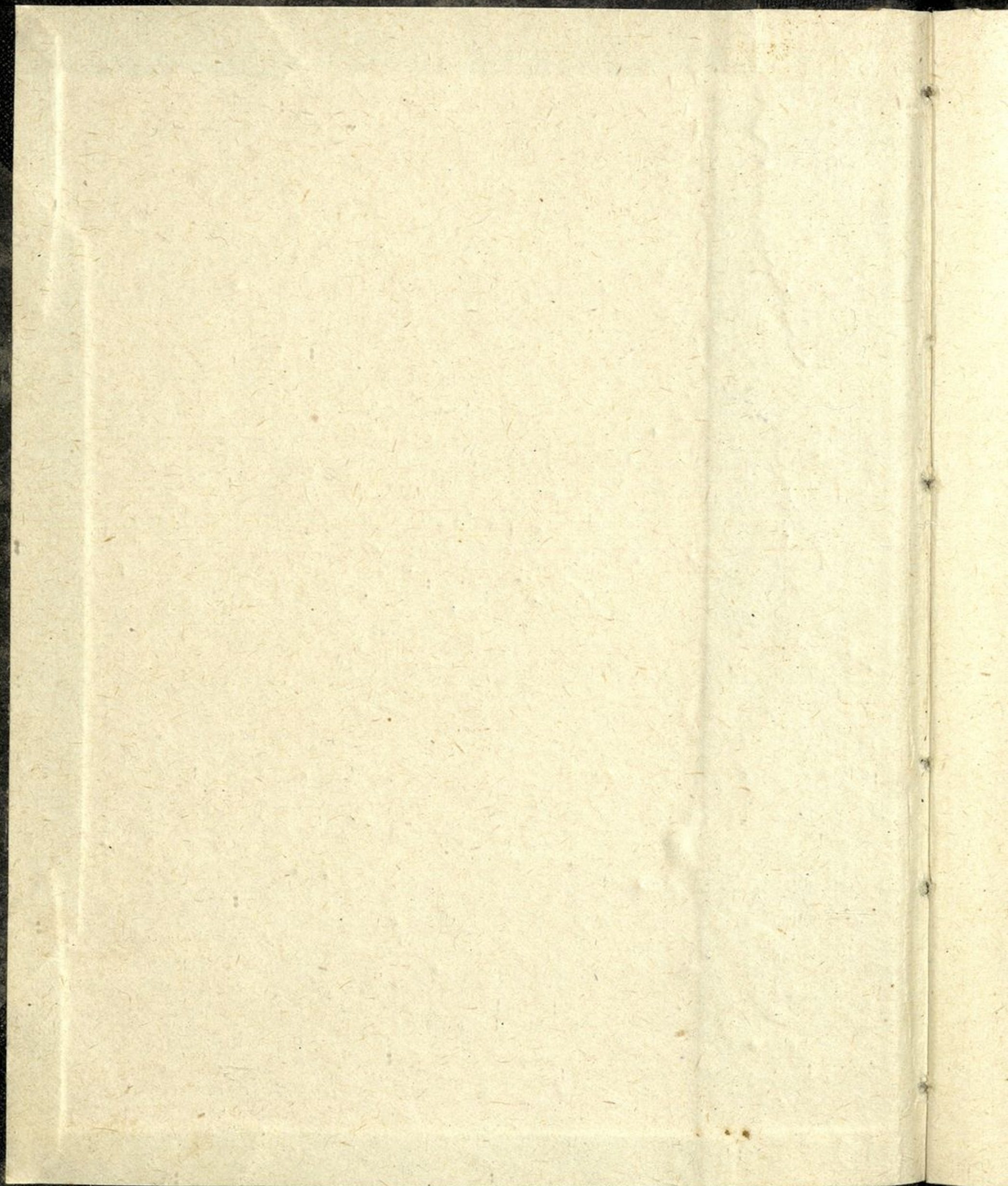

III

B. 39425

g

25012/106

Čaša opojnosti
Oton Špančić

Vse pravice pridržuje si izključno založnik.

Natisnil A. Slatnar v Kamniku.

OTON ŽUPANČIČ

ČAŠA OPOJNOSTI

DRUGI NATISK

MCMXI.

ZALOŽIL L. SCHWENTNER V LJUBLJANI.

VII B 39425,9

030034661

VSEBINA

	Stran
Albertina	1—21
Zimski žarki	23—33
Steze brez cilja.	
Večer	37
Idila	38
Oranža	39
Parček	41
V galeriji slik	42
O svetem duhu	43
Verzi	45
Tu	46
Nedolžnost	48
V aleji	50
Pesem	52
Rendez-vous	54
Hi!	56
Ljubice tri	57
Brezplodne ure	59
Kes	60
Samotna melodija	61

	Stran
Nočna melodija	63
Himna	65
Moje barke	67
Bohémien	70
Seguidille	71—79
Bolne rože	81—89
Jutro.	
V saneh	93
Na poljani	95
Zvezdice	97
Kanglica	99
Mak	101
Oblaček	103
Gini	106
Barčica	107
R o m a n c e.	
Svidenje	111
Kmečka balada	115
Pripovedka o bedastem carju	117
Essehrin kip	120
Stari Kiš	125
Večno življenje	128
Na pot	132

*Ti skrivnostni moj cvet, ti roža mogota,
jaz sem te iskal,
mimo tebe sem šel in pogledal sem te
in sem ves vztrepetal . . .*

Albertina

Milostno nebo ti bodi,
Albertina, Albertina!
Naj ti vere ne prelomi,
kot si ti jo prelomila!
Jaz sem hrepenel po tebi
kakor hrepeni cvetlica
po hladilu tihe rose —
cvet je rosa porosila,
moje lice — grenka solza.
V morju tog se potopila
duša moja, njega klela,
ali zate je molila:
Milostno nebo ti bodi,
Albertina, Albertina!

Moje srce je
polje široko.
V njem so cveteli
krasni cvetovi,
z bujnimi vetri
so kramoljali,
s solnčnimi žarki
so se igrali . . .

Ti pa, oj deva,
cvet si potrgala,
šopek iz njega
lep si povila,
drugemu si ga
na prsi pripela.

Moje srce je
polje široko —
pusto in prazno
kakor brez zvezdic
nebo visoko,
kakor brez ribic
morje globoko . . .

Pod tvojim oknom, Berta,
sem šel sinoči,
pozdravili so me
na njem cvetovi.
Ah, tvoje cvetke
me še poznajo, draga,
le ti me nečeš . . .

Pred božji grob pokleknil sem kristjan.
Medló, glej, lučke se leskečejo . . .
Uboge duše tak trepečejo,
pogrezujoče se v obup teman.

O duša moja — vgasnil tvoj je dan!
Luč zadnjo ti valovi mečejo
po burnem morji . . . in rjoveče jo
pogoltne kmalu hladni ocean . . .

Pred mano Berta. Njeno glavo mirno
kostanjevi lasje obkrožajo,
lahno spleteni; žarki božajo

v razkošju tihem žametni obraz,
a njeno srce, njeno srce verno
se pogovarja z bogom isti čas.

Prižgal si plamen mu resnice čiste,
a narod te je sramotil in smešil —
„Hvalimo te, častimo te, o Kriste,
ki si s trpljenjem svojim svet odrešil!“

— Odpuščam vam, ki mi prelili kri ste! —
Kedo je tebe v uri težki tešil?
„Hvalimo te, častimo te, o Kriste,
ki si z ljubavjo svojo svet odrešil!“

— Kaj nad dobroto néba obupavaš?
Kaj po temini in po blatu tavaš?
Glej, tudi zate kri odtod je tekla! —

Ves okrvavljen, bled je stal pred mano
in kazal je na prsih črno rano...
O srce grešno — trje si od jekla...

Kako je poln kristjanov temni hram!
A on leži razpet na križu tam,
in množice se tja pomikajo,
z molitvami se mu dobrikajo.

„Odrešenik sveta, pomagaj nam!
brez Tebe ne vemó ne kod ne kam . . .
češčena si . . .“ pobožno sikajo
in svetih ran se mu dotikajo.

In vstala je in šla. In jaz sem vstal.
Nad križanega se sklonila je,
poljub na ustna mu dahnila je.

Gorak je še igral na njih, sladak,
a jaz sem šel in sem mu ga ukral,
in odhitel sem — Juda II. — v mrak.

Premnogo noč
sem objemal temo
po tebi hrepeneč,
in stiskajoč
pesti sem bedel
v blazine razrite ihteč.

In vstajali so,
in rajali so
pred mano dnevi minoli,
solnčne žarke v laseh,
plamene v očeh
so šli svojo svetlo pot.

Nazaj, nazaj,
mladostni moj raj!

A odnekod
je pritaval glas
onemogel, pijan in teman:
„Nikoli več, nikoli . . .“

Ti gizdava devojka Julijana!
Nocoj, nocoj me poslušaj,
nocoj govori moja duša
s teboj.

Okrásila se s cvetkami poljana.
Tajnostno okrog trepetanje —
povzdigovanje . . .
Vse travne bilke se zibljejo,
v molitvi se pripogibljejo,
a rožice mašujejo,
iz kelihov jasnih žrtvujejo
solncu nebeškemu svojo kri . . .

„Pridi, pridi, višine car,
med svoje služabnice zveste,
prejmi ponižnega srca dar,
me vse smo ti čiste neveste!“

Solnce nebeško sije, sije,
solnce nebeško pije, pije
čisto kri —
ali med rožice solnca ni.

Biserne žarke razsiplje povsod,
ali v višini njegova pot
blesteča se bliska.

Zaman ve rožice plakate,
zaman ve rožice čakate
njegovega obiska . . .

Ti gizdava devojka Julijana!
Nocoj, nocoj me poslušaj,
nocoj govori moja duša
s teboj . . .

Padale so cvetne sanje
v tvoje krilo v tihi noči,
v tihi noči sem te ljubil,
deklica mojã.

Okrog mene je puščoba,
v mojem srcu pa vijó se
kvišku hrepeneči cveti —
k tebi hrepene.

Dvigajo se, dvigajo se . . .
Pod žarečim nočnim nebom
plavajo tak lahno, rahlo
v nepozabni kraj.

Nad teboj oblak iz samih
rožic in dišav opojnih:

moje sanje . . . Moje sanje
nate padajo.

In ležišče tvoje mračno,
in vse tvoje svetle steze,
vse posipane so z nežnim
cvetjem — sanjami.

Zvezde žarijo pokojno,
rože duhtijo opojno —
ljubica, lahko noč!

Moja devojčica spava,
moja ljubezen plava
lahno nad njo.

Tiho okoli, vse tiho . . .
Skoraj ni slišati vzdihov
tople noči,

in vse brezmejno okrožje
iskrice milosti božje . . .
siplje na svet . . .

O ljubica, kedar spusti večer
na zemljo fino pletene zavese,
skoz listje šelesti lehak zefir,
in mesečina se na vodi trese:

Tedaj odplava črni netopir,
in oproščeno širi mi srce se,
ljubezni tihe zašepeče vir,
v skrivnosti tvojih potopim očes se . . .

Vesoljnost se razgrinja pred menoj . . .
V vesoljnost odpotuje moja duša
in melodije zvezd nebeških sluša

in trga rajski sad in ga okuša;
in ko se vrne, sladek nepokoj
prinese meni, tebi v dar s seboj . . .

Ti skrivnostni moj cvet, ti roža mogota,
jaz sem te iskal,
mimo tebe sem šel in pogledal sem te
in sem ves vztrepetal . . .

In moje srcé zaslútilo je
tvojo tajno moč,
in moje srcé začútilo je,
kak jasni se noč.

In v moji duši zacvelo je
zakladov nebroj,
vse bitje mi zahrepenelo je
za teboj, za teboj,
ti skrivnostni moj cvet, ti roža mogota . . .

O jaz sem bogat —
pomagaj, pomagaj mi dvigniti
moje duše zaklad!

Moja Madonna!
Milost sem našel
v tvojih očeh sinoči.
Najini duši
sta se objeli
v tihi minuti čarobni.

Moja Madonna!
V tihi minuti
vzplavalala gosta zavesa . . .
Sladke skrivnosti
so odgrnile
svoje obličje blesteče.

Moja Madonna!
V čisti jasnini

svojo ljubav sem okopal:
Glej, kak trepeče
rosa nedolžna
v kelihu mistične rože!

Zimski žarki

Nad mestom belim dremlje težek,
oblačen dan,
po ulicah se opotekam jaz
obupa pijan.

. . . Ti bela lilija
v ograjku varnem na zelenem holmci!
V srebrno čašico svetlobo zlato
si stregla ob žarečem solnci.

Ti verovala si
v nebeški raj
in v njega blaženost,
v njega sijaj,
nekdaj, nekdan . . .

A zdaj, a zdaj . . .

Nad mestom belim dremlje težek,
oblačen dan,
po ulicah se opotekam jaz
obupa pijan . . .

In nikjer, nikjer tolažbe
duši ni potrti.

Stud v življenju, gnus v nasladah —
. . . A po smrti? . . .

Bo li duh v višine vzplaval,
v blaženi, razkošni Eden?

Bo li po teminah taval
luči željen, a nevreden?

Bo li pod gomilo spaval
sen nevzdramen, pokoj veden?

Ah, ne dajte mi pištole —
jaz sem preveč radoveden.

Divje polje duša moja,
sili k tebi — daleč, daleč —
Albertina.

In oblaki hudourni
in vetrovi šumni, burni
dušo mojo spremljajo
k tebi, Albertina.

Okna so zažvenketala,
vzganile so se gardine,
luč na mizi je vgasnila —
duša moja planila je
k tebi, Albertina.

Ti si moja! Ti si moja!
Kaj trepečeš? Ti si moja!

Daj, napolni vnovič čašo,
da se peni, da iskri se —
vriskajoča duša moja
pije jo na dušek ves.

In pijana spet se vrne
ven, v viharja črno grozo,
in pijana blodi z vetrom
nad šumečimi lesovi,
nad bučečimi valovi —
prosta, prosta . . .

Vrt mojih sanj je ležal pred menoj,
želja cvetočih in kipečih nad,
nad njim so letali mrakovi črni.
A jaz sem plakal in iztezal roke,
bil se na prsi, padal v rosno travo —
zaman: — izgnan!
Iz teme bliska se kerubov meč.

Jaz hočem, hočem!

V visokem loku je zakrvavel
polnočni vzduh . . . mrakovi so zbežali
s perotmi plašno frfotaje . . .

Vrt mojih sanj je ležal pred menoj:
plameni so podili se po njem.

Aj to je bila divja orgija!
To bil je bakanal nebrzdanih strastij!
Deviške brezice — kako žare!
Parfumovane tamariske in
aristokratsko samujoče teje
udale so se vročemu objemu.
In v nunskih srcih spokornic cipres
zavrelo je pregrešno poželjenje:
Proč samostanska halja, pajčolan!

— — — — —
Minilo je. Pepela vročega
si trosim na razmršene lasé.

Ni treba, kerub!
Čemu nazaj na pusto pogorišče!?

Kot bi viseli zlati sadovi,
jasni sadovi z golih vej . . .
Kot bi vabili in se ponujali:
Trgaj in jej!

Trgal bom, trgal, z rokami željnimi
jasni, zlati sad
in utešil bom svojega srca
koprneči glad . . .

Luči! Luči! Bisernih žarkov!
Več, še več! Do vrhá!
Dajte mi čašo polno svetlobe —
Ex! To se pravi: do dna.

. . . Srce, ti moje mlado srce,
ne obupuj!
Dokler si lačno, dokler si žejno,
vase veruj!

Steze brez cilja

Večer.

Metuljčki slovó že jemljejo,
utrujene cvetke dremljejo,
le vetrček lahen še plava
nad poljem . . . v snu ziblje se trava.

V daljavi tam črni gozd šumi.
Okrog in okrog prostost šumi.
Vseobsežna je, neizmerna . . .
Mirnó gori zvezda večerna . . .

Idila.

Gospod in gospa
na polje sta šla
pogledat, kaj dela pšenica.
In klas je zorel,
in mak je žarel,
na licih lahka rudečica.
Gospod vztrepetal,
objemal, jecljal:
„Ti sladka . . . ti . . . sladka ženica!“

Oranža.

Pala je, pala
zlata oranža
deklici v krilo.

Kdo pa zagnal je
zlato oranžo
deklici v krilo?

Prsti njegov
živo žareči
lahno drhté
pred njenimi očci.

„Ah ti porednež!“

Kratko borenje —
in iz naročja
se zakotali
zlata oranža
po tleh . . .

Parček.

Ah, ti in tvoja domorodna brada
in tvoja pristna dalmatinska vina
ne pridete mi nikdar iz spomina,
in tvoja ženska, lepa pol, pol mlada.

Razmišljati baš njena ni navada,
zato pa je marljiva gospodinja,
in — kar je glavno! — v vsem se s tabo strinja;
še pesmi tvoje čita jako rada.

Ne domoljubnih le, celo ljubavne.
„Saj to so le odsevi dobe davne
nerodnih let . . .“ tako si misli ona.

In da tak misli, za oba je bolje:
nekaljene korakata vsaj volje
pod sladkim jarmom svetega zakona.

V galeriji slik.

In čita, čita . . . in ne vé, kaj čita . . .
Na steno zdaj pa zdaj pogled hladan . . .
„Prešestnica pred Kristom — Ticijan.“
Očesi trudni živo zažarita.

Da, to je ona — strta vsa, pobita,
povešen pogled od sramu plašan,
a to njegov obraz, krotak, miran,
in milost sama čezenj je razlita.

Da to je Bog, ne oni po cerkvah!
Pred onim temnim jo bilo je strah,
in pred njegovo jezo je bežala —

a ta jo vabi, tak ljubeče vabi,
da ji poteši srce . . . „Vi ste slabi,
naj li vas spremim, gospodična?“ — „Hvala.“

O svetem duhu.

Nad kmečko mizo
vise izpod črnega stropa
zlati orehi,
med njimi plava tička,
bela tička, sveti duh.

Deček podpira glavó
in gleda pod strop,
Mimica čita.

„Ti, Mimica!
povej mi no — kje pa živijo
taki-le tički, sveti duhovi?“

„Ha ha ha ha!
O ti bedak!“

Da so te slišali
zdaj naš gospod kapelan!
Po roki dve
in okoli ušes,
po roki s tenko palico,
po licu z debelo roko,
potem bi pa vedel!
Ha ha ha ha!“

Verzi.

Na čast zloženi
in posvečeni
čč. gg. filistrom.

Jaz sanjam maj . . .
A pravzaprav
jesen je zdaj.

Od pokošenih trav
puhti sladkost,
in vseh težav
moj duh je prost.
Tvoja ljubav
kot sočen grozd
visi z višav . . .
Moj duh je gost
povabljen v raj,
ustop je prost,
in to je prav!

Tu . . .

Tu, glej, tu
rasel je mak
rudeči, žareči,
in tu se slak hrepeneči
je vzpenjal v zrak.
In tu, glej, tu
v zeleni lopici,
na hrastovi klopici
naju duši kipeči
spojil je poljub sladak . . .
Po mizi je plesal
solnčni žarek z mušico
polko français,
a pred hladnico
se mokri je murček otresal,
ker sva ga bila polila
s korcem mrzle vodé . . .

A zdaj je mrak.
In midvá si sediva nasproti,
molčiva.
Tvoj mož pa prihaja po poti,
po pleši mu zvezde beže . . .

Nedolžnost.

Nedolžnost kakor pajčolan
dekličje lice krije ti,
kot zvezdi dve izza megle
očesci tvoji sijeti.

Po trgu greš . . . In častniki
po trgu promenirajo,
s pogledi poželjivimi
za tabo se ozirajo.

„Kipeče, bujne prsi te!“
„„In fino rezani profil!““
„„„Hm — če bi le obrazek njen
tako otročji več ne bil . . .““

A jaz bežim izmed ljudij
in glavo si z roko podprem

in mislim misli žalostne,
in predse nem skoz okno zrem.

Glej . . . tukaj . . . tamkaj zvezdica
z višine jasne vtrne se,
in ktera pade, več nikdar
nikdar nazaj ne vrne se.

V aleji.

Nad gore večerna zora
lahno je vstajala,
v aleji pod kostanji
si ti se sprehajala.

In s tabo starejša sestra
in mlajša je bila,
a z vami vsemi tremi
bila je gospa mama.

Starejši ponosno tako se
oči utrinjajo,
poteze okrog ust na Stuart
Marijo spominjajo.

In tvoja mlajša sestra
je kot krilatec čist —

ne, lepšega ni naslikal
nikdar Murillev kist.

A ti, a ti Gizela,
si li mu bila model,
ko vstvarjal je na prestolu
Madonno Rafael?

Nad gore večerna zora
lahno je vzhajala,
a meni v srcu ljubezen
je tiho vstajala . . .

Pesem.

Pod zéleno lipo pa fantje
prepevajo na glas:

„Stoji, stoji Ljubljan'ca,
Ljubljan'ca dolga vas . . .“

A meni zletijo misli
v Ljubljan'co, dolgo vas
in iščejo, kje bi uzrle
predrage deve obraz.

In tam na poljanski cesti
ob okencu jo uzró:
odeva jo belo krilo,
z roko je podprla glavo.

Pred njo pa leži bel listič,
na njem je napisan sonet . . .

on zeva in zeva in pravi,
kak jaz za njo sem vnet.

A misli moje nad mirno
glavo ji plavajo,
in lica in usteca rožna
ji poljubavajo.

Rendez-vous.

Za temi okni zamazanimi
je moja Margareta.
Brez žarkov razkošnih, brez cveta
beže mimo nje mlada leta
za temi okni zamazanimi.

Čuj zlobnih demonov sopihanje!
Glej krute, železne roke!
Njih sence hite čez oboke
In grabijo, v teme globoke
prestrašeno deklico vabijo.

Margareta — delavka — mene je strah!
Vse ure tvoje meglene,
vse kletve še neporojene
gneto se ta hip okrog mene
in tišče in duše in me davijo.

Margareta, ljubica, dober večer!
Ljubiva nocoj se, ljubiva!
Kaj mar nama sreča je kriva!
Poglej, kak oblake obliva
ugaslega solnca gloriija . . .

Hi!

Skozi zlato jutro žvižga bič . . .
Jaz in teta peljeva se k maši
skozi zlato jutro . . . Hi!

Aj, ti ljubica, ti dušica!
veš, kaj sva se včeraj domenila?
Sveto mašo bova zamudila
jaz in ti,
pa ljubila bova se pri čaši:
„Pij!“
Hihihi!

Ej, kako lepo je biti mlad,
pa peljati k maši se s tetó,
pa imeti v srcu polno nad
in grehóv vse polno, a kesanja nič!
Skozi zlato jutro žvižga bič . . .

Ljubice tri.

Moja ljubica Margareta
ima očesca siva,
na dnu teh žalostnih očesc
jezero solza počiva.

Plavaj mi plavaj, barčica,
po jezera vodi zeleni!
Okleni se me, ljubica,
hudo je pri srcu meni . . .

Moja ljubica Gizela
ima oči kot nebo,
in v teh očeh, na nebu tem
krilatci psalme pojó.

Vsi v srajčicah dolgajsicah
oblečeni dostojno,

pred njih ekstazo pokojno
vse želje nečiste popadajo v prah.

Moja ljubica Julijana — ej!
ona ima črne oči,
in na dnu teh očij, teh črnih očij
tristo hudičkov spi!

Pomislite bratci, to šala ni:
na dnu teh očij
tristo hudičkov spi!

Brezplodne ure . . .

Brezplodne ure spet vise nad mano
s samotami večernimi,
s tihotami jednakomernimi;
v megló je širno mesto pokopano.

Sveti božični čas!

Glasovi plapolajo
zvonov polnočnih, in pobožne sveče
po mračni cerkvi mirno trepetajo,
umirajo . . .

Neštete množice se zbirajo,
Pred božjimi se čudi klanjajo
in v davne, daljne čase sanjajo.
Nad njimi plava sveti duh pokoja . . .

A jaz . . .

O, če bi vedela, ti majka moja . . .

Kes.

Mimo mene je šla
kakor sanja lahka
večera poletnega, rožnega . . .
Ta pokojni žar,
ta opojni čar
očesa otroško-nedolžnega . . .

S seboj sem ga vzel,
celo noč sem drhtel
ob njem v svoji izbi podstrešnici
in kazal sem ga,
in kazal sem ga
celo noč svoji duši grešnici.

Samotna melodija.

Tamariska pne nad mano
s cvetjem omotane veje,
in iz vsake čašice
cedi se omotna vonjava
v tenkih curkih:
kakor bi sipale
nevidne roké
ljubečega bitja
name svoj blagoslov . . .

Kje si? Kdo si?
Pridi, pridi!
Moje roké hrepene
po tvojem objemu.
Pridi, pridi!
In ti boš trosil name
hladeči mir,

in jaz bom mazilil
tvoje lasé
z vročo ljubavjo
samotnega srca . . .

Nočna melodija.

Polna svetlih sanj
noč sloni nad zemljó,
mesec gori nad njo,
dvoje očij zre vanj:

„V moji deželi ni cest,
na mojem nebu ni zvezd,
v mojih očeh — temà,
v moji duši — bolešt.“

. . . Kaj je to švignilo
z néba na zemljo skoz noč?
V duši trpeči nenadoma
nekaj se dvignilo:
Moč!

Glej, in ceste se križajo
vsepovsod, vsepovsod —
voli — svobodna je pot —
zvezde nebeške se bližajo,
čuvajo potnika zmot . . .

Himna.

Jaz se divim tvoji krasoti,
ti čista, ti sveta!
V kristalno skledico strežem tvoje solzé
in pijem tvoje solzé,
ti čista, ti sveta!

In tvoje solzé me krepe,
ti čista, ti sveta!
Ne plači, ne plači!
Ne boj se, ne boj!
Ne boj se smrti, ne boj se sodbe,
ne boj se pokrajin neznanih,
temotnih, brez poti nazaj! . . .

Ti si čista in jasna, nedolžna si,
kot bila si prvi dan.
Tvoja pot je bila svetla,

brez zmot, brez padca,
tvoja lilasta krila
so zvenela po sinjih višinah,
in brezkončnosti so se čudile,
in trepetajoč so ti gledale v lice
in te božale méhko, lahnó . . .

In zakaj se bojiš,
ti čista, ti sveta —
ti duša moja?

Moje barke.

Moje barke so razpele jadra,
zapustile varne so pristane,
moje barke plavajo v brezbrežnost . . .

Ah, vi cilji, moji zlati cilji,
kak bliščite v daljni se samoti!
K vam ne vodi cesta uglajena,
k vam ne hodi romarjev kardelo —
vi ste daleč proč od tega ljudstva.
Le po megli tavajoče duše
v hipih svetih so vas zaslutile,
v hipih svetih, ko skrivnosti večne
v bajnem svitu se odpró očesu . . .

Ah, vi cilji, moji zlati cilji,
kak bliščite v daljni se krasoti!

Sezidali gotsko katedralo,
pod obloke mrzel mrak zaprli,
pa prižgali lučko so bolešno —
večna luč jo zovejo kristjani.
V polumraku sanjajoča bitja
drgetajo, plašno zroč krog sebe,
da ne vgasne večna luč nad njimi,
da ne zgrne tema se nad njimi.
Vseokoli plazi se po prstih
kot ponočni volk okoli staje . . .
Osinela ustna šepetajo:
„Dajte solnca, dajte nam življenja!“
Tiha nada zatrepeče v srcih . . .
„O grehota!“ sikne vest pijana . . .
In glave se sklonijo v kesanju
in roke se sklenejo k molitvi . . .

Jaz pa zbežal sem iz te trohnobe,
moje barke so razpele jadra,
zapustile varne so pristane,
moje barke plavajo v brezbrežnost,
k mojim ciljem . . . Ah vi moji cilji,
kak bliščite v daljni se svobodi . . .

Bohémien.

Snežinke naletavajo . . .
Kot da metuljčki beli
na beli cvet po sladki med
bi rojema hiteli.

Metuljčki sladki med pijo
na gostoljubnem cvetji —
to je bilo, to je bilo —
po leti, v vinski kleti.

A zdaj je zima, januar,
če se ne motim, peti —
a kje ostal je moj denar?
V poletji, v vinski kleti . . .

Seguidille

Na tvoje zdravje, Berta,
to čašo polno!
Umrl je dan — a drugi
bo vstal nad goro.

Pij, Julijana,
privij se bliže k meni,
sedaj sva sama.

Ljubezen, njena deca,
vse sladke nade,
vse zlate sanje moje
so pokopane.

In prost, svoboden
te zdaj pritiskam k sebi —
jaz mladi vdovec.

Ljubezen mojo mlado
tiščí gomila . . .
Daj, tiho, brez besed
se poljubiva,

da se ne vzdrami —
o tako lahnó
je spanje v jami.

Ne, tam ni vsega konec,
na dnù gomile:
Tak poln pričakovanja
je sen mrličev.

Blesteča večnost
posipala je z žarki
globine temne.

Iz vseh grobov ta večnost,
iz vse trohnobe
duhtí mi v dušo sanje
sladkó-opojne.

O glej, z rokami
odprtimi široko
me vabi . . . vabi . . .

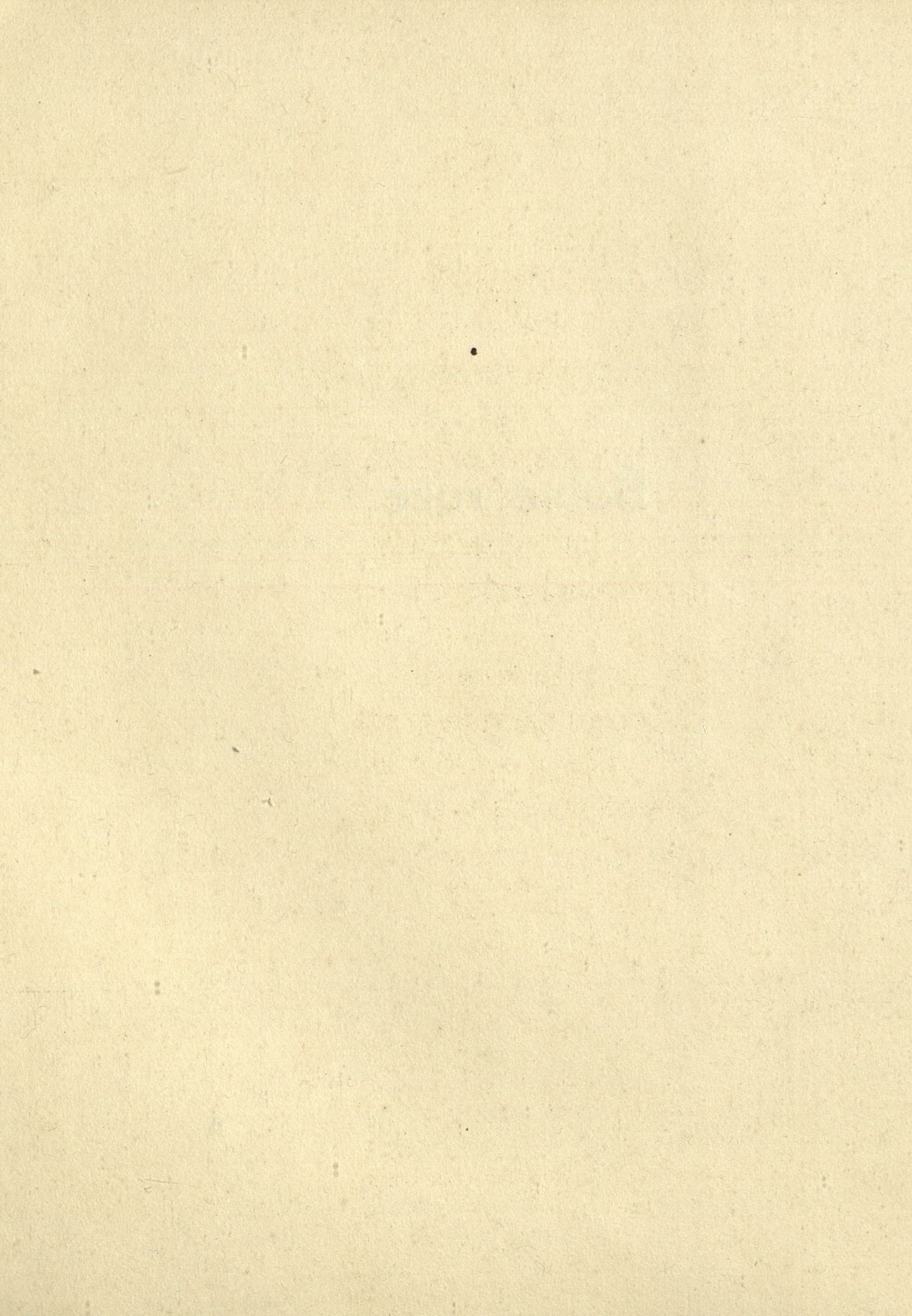
K šatorom jasnobelim
na sveti gori
me žene hrepenenje
po mračni poti.

Le redko, redko,
se vzradostí okó
nad zlato cvetko . . .

In ti si prva cvetka,
ti Julijana,
na kruto pot mi od
Bogá poslana.

Daj mi krepíla
za daljno težko pot
ti cvetka živa!

Bolne rože

To so tiste lepe rože,
ki takrat vzcvetele so,
ko me tvoje bele roke
na srce prižele so.

To so tiste čiste želje,
ki takrat vzcvetele so,
ko oči mi tvoje črne
v dušo zažarele so.

To so tiste tihe boli,
ki takrat vzcvetele so,
ko molče me tvoje sladke
ustnice proklele so.

Nad mojim žitjem je ugasnil dan,
na moje setve mrazi dahnili,
cvetovi bujni so usahnili,
nad mojim žitjem mrak leži teman.

Ti ljubica, ti dušica, povej,
zakaj si me tak grdo varala?
Če nisi zame nikdar marala,
zakaj si se lagala mi, povej!

Jaz bil bi ti za vse odvezo dal,
da nisi tak nebeško gledala;
da si odkrito vse povedala,
jaz sam, jaz sam bil zate bi lagal.

Bila si mi posoda vse svetosti,
okitil sem s čarobnimi te cveti,
napolnil sem te s sanjami mladosti,
postavil sem te na oltar.

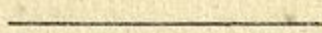
In gledal vate v tajnem sem trepeti,
in hrepenel po tvoji sem sladkosti,
in ljubil sem te . . . tak nikdo na sveti
ne bo več ljubil te nikdar . . .

Bilo je — in nikdar se več ne vrne.
Nekdo je sveti žrtvenik oskrunil,
nekdo je v jasno tekočino pljunil,
prelila se iz čaše je srebrne,
ugasnil je lestencev žar . . .

Pa da ti gladim spet ročice bele,
s poljubi grehe vse bi ti pokrilo,
s solzami madeže bi vse omil
in rože vele spet bi zaduhte.

Spet bi krog mene lesketal se maj,
polnočne zvezde bi z menoj kramljale,
skrivnosti večne bi mi šepetale,
in ti bila bi angel kot nekdanj.

A jaz ne smem in nečem . . . do tedaj,
ko se očij ne bom več tvojih bal,
ko se bolem sedanjim bom smejal —
a za gorami še so tisti časi . . .

Slušaj pesem, draga moja,
zložil jo je fant vesel,
zložil jo je pustni torek,
pepelnično sredo pel.

„Kapitan je barko vodil
sredi sivega morja,
kapitana za nos vodila,
kapitana za nos vodila
mlada njegova gospa
kraj morja.“

Slušaj pesem, draga moja,
zložil jo je fant vesel,
zložil jo je pustni torek,
pepelnično sredo pel.

Iskal sem svojih mladih dni
po tihih gajih,
iskal sem svojih zlatih dni
po skritih rajih,
kjer solnce z mrakom govori
v duhtečih majih . . .
Izpraševal sem vse ljudi,
kedo ima jih —
nihče ne ve, nihče ne ve
in ne pozna jih,
le ona ve, a ne pove,
nazaj ne da jih . . .

Tiho se sklanja nad mano
moja ljubav.

Prišla je k meni iz daljnih,
trudnih daljav.

Izgnal sem jo bil . . . in vrnila se je
plakajoč . . .

in prosila me je . . . tam zunaj je mraz,
tam zunaj je noč.

In odprl sem ji dver in vzprejel sem jo,
vzprejel in objel kot nekdej —
o ljubica — vse ne pomaga nič —
jaz ljubim te bolj kot kedaj . . .

Jutro

V saneh.

Zima srebrna,
zdrava nam, zdrava!

Cin, cin, cin . . .

Rože ledene,
goste snežinke,
bujne pravljice . . .

Cin, cin, cin . . .

Pa mandolatov
bo nam prinesel
sveti Miklavž!

Ej, ej, ej!
Cin, cin, cin . . .
Mm!

Zima srebrna,
zdrava nam, zdrava!

Cin, cin, cin . . .

Na poljani.

Kakor živi cveti
letajo metuljčki
po livadi, po zeleni,
pod rumenim solnčecem.

Kot bi počivali
na grmeh metuljčki,
cveti se belijo
na zelenih vejicah.

Kot da prišli bratci
bratcev so obiskat,
seli so metuljčki
na zelene vejice.

Gostoljubno bratci
bratcem so postregli:

Pili so medico
iz srebrnih kupičic.

Ko so se napili,
so se poslovili
in se pošalili:
„Kdaj pa vi k nam pridete?“

Zvezdice.

Dušica moja,
ptičica zlata
s krili srebrnimi
kvišku zletela
v nočki je črni mi
k zvezdicam v vas.

Dušica moja,
bolna, otožna
glavico sklanjala,
v noč koprnela,
k zvezdicam sanjala,
mogla ni k njim.

K dušici moji
bolni, otožni

zvezdice zbrale se,
jasne, blesteče
z njo so igrale se
cele noči.

„En, dva, tri — vija
en, dva, tri — vaja!“
zvezdice štejejo —
dušica miška,
vse se ji smejejo —
ona lovi.

Kanglica.

Deklica šla je po vodo
z lepo srebrno kanglico.

Zora na nebu sevala,
ptičica v logu pevala.

Jagoda zrela nudi se:
„Daj, le za hip pomudi se!“

„Jagoda rdečka — dober dan!
Ali moj bratec je bolan,

in on ozdravel prej ne bo,
da mu prinesem z vrelca vodó,

deklica moram zajeti jo,
predno še solnce obsveti jo . . .“

Hladne vodice zajela je,
bistro domov odhitela je.

Deklica šla je po vodó
z lepo srebrno kanglico,

deklica je domov prišla,
kanglica bila zlata vsa.

Mak.

Mak, mak, mak,
sredi polja kima,
mak, mak, mak
rdečo kapo ima.

Pravi mu
solncece žareče:
„Daj, odkrij
mi se!“ On se neče.

„Ali jaz
sem te izvabilo
iz zemljé,
z lučjo te pojilo.“

„Da me ti
odgojilo nisi,

jaz že sam
bil pomagal bi si!“

Veterček
čez polje zaveje,
gizdalin
mak se mu zasmije:

„Ha, ha, ha!
malo si me stresel,
kape pa
nisi mi odnesel!“

A jesen
je prišla in zima —
gologlav
mak na polji kima.

„Joj, joj, joj!“
drgeta in vzdiše —
solnca ni,
rezka burja piše . . .

Oblaček.

Oblaček, ti plavaš
po nebu visoko,
oblaček, ti gledaš
po svetu široko:
ko zora, vsa mlada,
z roso se umiva,
z rudečimi žarki
lepo te obliva,
in gozde zreš mračne
in vrte žareče,
palače, prepolne
razkošja in sreče,
in zélene gore
in sinje morje,
ves kras neizmerne,
prelepe zemlje . . .

In ti se solziš,
oblaček — zakaj!

Nad mano sijaj,
pod mano je raj,
a jaz hrepenim
nazaj, nazaj.

Na severu sivem
oblački veseli
s sestrami meglami
lepo smo živeli,
in pravili tiho
smo bajke si krasne,
cvetoče, duhteče,
kot rožice jasne . . .

In v sanjah o sreči
presrečni smo bili,
kot da smo iz čašic
jo bisernih pili.

A veter okrutni
med nas pridirjal je,

sestrice in bratce
vsaksebi razgnal je.
In zdaj jaz po nebu
samoten potujem,
za bratci, sestrami
togujem, vzdihujem . . .

Gini.

Naša Gini, mala Gini
solncu žarek je ukrala,
kam je solncu žarek skrila,
ni povedala nikomur.

Ej, ti Gini, mala Gini,
jaz pa vem, kam si ga skrila!
Skoz očesca tvoja črna
v dušico sem ti pogledal:

in v dnu tvoje duše žarek
se igral je s tulipani,
z rožicami, lilijami
in s krilatci božjimi.

Barčica.

Plavaj, plavaj, barčica srebrna,
po zelenem morji!
Ej, na barčici sedijo fantje,
trije fantje mladi.

Trije fantje mi pojejo pesem,
pesmico prelepo:
„Plavaj plavaj, barčica srebrna,
po zelenem morji!

Tam za morjem, za zelenim morjem,
tam so zlata polja,
pa za polji, za poljanami
nam šumé lesovi.

Trije fantje, trije fantje mladi
nimamo domovja,
ne družine . . . pa domovje naše
zdaj bo onkraj morja . . .“

Romance

Svidenje.

Aj ti ljubica,
kak zločesta si!
Lažeš mi samo,
da nevesta si.

Pa na pir me svoj
vabiš, že nocoj,
in harmoniko
vzamem naj s seboj!

Še okliče naj
trikrat naju prej
novi kapelan —
ali — o povej —

kaj pomeni naj
okrog usten smeh,

a taisti hip
solze ti v očeh?

Ah, ta čudni smeh —
ti nezvesta si!
Solze te v očeh —
ti nevesta si!

Pri vojakih, da,
dolga leta tri —
kaj se vse doma
lahko spremeni!

Sosed je umrl,
mož najlepših let,
bogme — ni imel
jih ni trideset!

In krčmarjev konj
tudi je dostal —

kak se nesel je,
kak je peketal!

In ponosni hrast,
stari za vasjo
tudi več nikdar
zelenel ne bo.

Pa kako ljubav,
nežna rožica,
slaba vztrajala
bi ubožica . . .

Ah, ljubav . . . Nocoj
naj na pir grem tvoj?
in harmoniko
vzamem naj s seboj?

Glasno peval bom
glasno sviral bom
smrtno pesem si . . .

Srečni vi ljudje,
veselite se!
Kaj vam tuja bol?
Zavrtite se!

Kmečka balada.

„Ej jaz pa pojdem na semenj,
jaz fantič mlad,
da kupim svoji ljubici
tam prstan zlat,

da kupim svoji ljubici
srce sladko,
morda potem me rajši kaj
imela bo . . .“

„E, fantič, le ne hodi na
semenj nikar!
Poslušaj starca, kaj ti dem:
zapij denar!

In kadar proti noči že
boš ves pijan,

gorjačo stisni grčavo
v krepkó si dlan.

Potem po stezi k viru — veš —
napoti se,
in kdor jo spremljal bo, njega
poloti se!“

Oj župnik, župnik, trdi mož!
Zvonovi ne pojo,
pogrebcev par . . . in tiho ga
tja v kot neso . . .

Pripovedka o bedastem carju.

„Hej, derviš sveti, v raj mi glej,
kaj prorok dela zdaj, povej!“

„„Baš kave čašo pije zdaj.““
„Še nama prineso je naj!“

Ne veš-li, car, da si bedak?
Ne veš, da derviš je lisjak?

„Hej, derviš sveti, v raj mi glej,
kaj prorok dela zdaj, povej!“

„„Baš Allaha zahvalil je
in čibuk si zapalil je.““

„Še midva zahvaliva ga,
pa čibuk sem! Prižgiva ga!“

Ne veš-li, car, da si bedak?
Ne veš, da derviš je lisjak?

„Hej, derviš sveti, v raj mi glej,
kaj prorok dela zdaj, povej!“

„„Baš sredi ravnega poljá
konjiča vranega igra.““

Že osedlan, že obrzdan
stoji pred dvorom konjič vran.

„V Arabiji se je rodil,
iz njenih vod je čilost pil,
in brz je, kakor veter njen,
kot solnce njeno je ognjen.
A derviš ti, ki svet si mož,
konjiča tega jezdil boš,
zato, da tebi prednost dam,
naj sebi osla osedlam.“

Ne veš-li, car, da si bedak?
Ne veš, da derviš je lisjak?

In sredi polja plah in tih
ju sreča Baltazar menih.

„Hej pop pobožni, v raj mi glej,
kaj bog ti dela zdaj, povej!“

Menih strmi, menih drhti:

„A to mogoče meni ni!“

„Ej derviš moj, pa ti glej v raj,
pod nos lepo menihu daj!“

„A! . . . To je tisti car-bedak!

To tisti derviš je lisjak!“

menih se spomni, zre v nebo,
pa carju govori tako:

„Baš skozi linico z neba

mi zre v dolinico solzá,

in ž njim vsi nebeščani zro

in glasno, glasno se smejó,

ker nosi derviša konjič,

a carja — ah — pa siv oslič . . .“

Zdaj veš pač, car, da si bedak!

Zdaj veš, da derviš je lisjak!

Essehrin kip.

Svoji ljubici Essehri
je sezidal Abdurrhaman
ob valeh Gvadalkvivira
čarokrasen grad.

Iz Kordove mnog prihaja
moslem in po stezah vrta
izprehaja se, napaja
si oči čudeče.

Glej, ciprese kot duhovi
temne v zrak se dvigajo,
a pred njimi lavorike
kot začarane kraljične
se priklanjajo.

V hladni senci vodometa
vodice šumé zaspano,

s kapljicami poigrava
si nebeški solnčni žarek
in zefir lehák.
In ti hrami, te dvorane!
Kak kipijo vitki stebri
pod azurnim svodom!
Kak oboki križajo se!
V lokih drznih vzpenjajo se
pod nebó visoko.
A po stenah arabeske
se prepletajo, cvetéjo
bujno in fantastično
kakor sanje v duši mladi . . .
Ah, in sanje v duši mladi
si žele še več, še več . . .
Kje so huris črnooke,
črnooke, črnolase,
črnolase, belopolte,
da krasé ta kras?
Tukaj! — Glej ob vhodu divna
huri! — Ne, saj to ni huri —

to ni krasotica živa,
to je kip Essehrin!

„Abdurrhaman, Abdurrhaman,
Allah tebe naj prekolne,
naj zaprè ti svoje dvore,
ker korana ne spoštuješ!
Kaj prepoved je korana?
,Allah eden, in njegova
je prepoved ta:
Vernik, ne okrasi hiše,
niti hiše, ne svetišča
s kipom si človeškim —
kajti sodbe pride dan!
Ti pa, zaslepljen od strasti
in ničemurnosti grešne,
si postavil kip Essehri
vsem v pohujšanje!“

Tak jezé se po Kordovi
stari moslemini,

in preté nebeško kazen,
in želé nebeško kazen.

Odgovarja jim kalif:
„Oj vi starci moslemi!
ne bojite se Essehre,
teh prelestnih, jedrih udov,
teh sneženobelih grudij,
ne rubinjih ustnic teh!
drugih se bojite kipov —
z brazgotinami po čelu,
z gubami na licih velih,
razoranih od naslád —
drugih kipov — kipov vaših!
Naj smejó se jim vrstniki?
Naj li se ohranijo
do potomcev vaših poznih?
O sramota, o sramota!
Koran sveti, na pomoč!
„Odpri koran, Abdurrhaman,
čitaj koran, suro peto,

čitaj v nji prokletstvo svoje! . . . ‘
Oj vi verniki častiti,
potolažite si srd!
Vse na svetu se spreminja,
vse na svetu pada, vstaja —
nove misli, nove želje —
in le koran naj bo stvar?!
Moslemi vi pravoverni,
saj i vi ste za napredek:
le pomislite na suro,
ki o vincu govori . . . “

Zlobno se kalif nasmeje,
moslemi osramočeni
grizejo se v ustnice.

Stari Kiš.

Stari Kiš sedi
sredi izbe svoje,
gladi mačico
in poje:

„Jaz sem te spoznal
po beli dlačici,
jaz sem te spoznal
po tvoji nežni tačici.

Tvoja mati
— Bog ji greh oprosti,
če je greh bil — zanj
je trpela dosti.

Pa so rekli,
da me nima rada:

„Ej — ušla ti je!“ — a kaj!
ni li to navada? —
jaz sem star bil,
ona lepa mlada.
Norca so se delali,
a jaz sem plakal,
vendar sem jo ljubil,
in sem čakal, čakal.

In sem čakal, čakal —
ne zaman:
kaka si upadla, blede,
in pogled solzan, skesan . . .

. . . Le zvonite, le zvonite . . .
z vsemi: tinka-tonka-tinka!
Ženko mojo pokopljite —
saj imam še sinka!

Pa skrivaj so šepetali,
sinček moj,

ha — neumnost — da jaz nisem
oče tvoj.

Potlej, da umrl si,
mi dejali so,
krsto — ha, ha! — prazno
pokopali so.

Jaz pa od pogreba
sem prišel,
ti na pragu mojem
si sedel,
in jaz sem te spoznal
po beli dlačici,
in jaz sem te spoznal
po tvoji nežni tačici!“

Večno življenje.

Ta zimski mrak prepregajo
čarobne pripovedke,
kot v črn baržun uvezene
srebrno-bele cvetke.

Med cveti hrepenečimi
pa lica se hahljajo
širokih ust, dolgih nosov,
ej — pa roge imajo.

Kako se mu smejali smo,
ko nam je dedek pravil,
kak premeteno je kovač
smrt v steklenico spravil!

In kaj potem? — „No da: potem
jo vrže na polico . . .

In debel, debel krije prah
že smrt in steklenico . . .“

Ded, ti drugače si končal
to pripovedko svojo,
a jaz pozabil sem kako,
zato končam tako jo:

Minil je šumni bakanal,
pogasnile so sveče,
po tleh razbite kupice
leže — črepinje sreče . . .

Napetih ustnic med — fej, fej!
Naslade vse — ostudne!
Ne vzdramiš iz mrtvila je,
ne dvigneš duše trudne.

Izpita je, izpraznjena
do dna sladkosti kupa,

a zdaj srce želi, hlepi
po čaši polni strupa . . .

Čuj hrum, čuj šum — kot da morjé
ob brežne skale buta!

Čuj vzdihovanje, vrišč vesel —
med brati borba kruta.

To ni pravice boj z lažjo,
ne za domovje ljubo,
a to je boj za vničenje,
za smrt in za pogubo.

Hej to obilna žetev je!
Kak padajo obliti
s krvjo rdečo in ječe
pod konjskimi kopiti!

In padajo in padajo
in prosijo polblazni:
„Oj vranci, čili vranci vi,
bodite nam prijazni!

Če ni se nas usmilil meč,
vi usmiljeni bodite —
oj vranci, čili vranci vi —
s kopiti nas pobijte!“

In vranci se usmilijo
in tolčejo s kopiti,
in bijejo in bijejo —
ne morejo pobiti . . .

Na pot.

Oj pesmice, ve ubožice,
ki morate zdaj med svet,
da trgali bodo vas kritiki!

Veste — kritiki — to so hudi možje!
Oní imajo sive glavé,
oní imajo nazore!

Ej, pesmice, ej,
ve hčerke trenotka,
utrinki plamena večnega —
kedo vas spozna, kedo vas prizna?

A jaz bom honorar pobral
in kupil si bodem tobaka,
nabasal si bodem pipico
in pušil in zlagal pesmice
bom druge . . .

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIČNICA

00000481857

